

ญี่ปุ่น

บุก

ปัตตานี...

เท่า

ที่

ผม

รู้

เห็น

ประมวล อุทัยพันธุ์

สะพานเดชาบุชิตครึ่งเป็นสะพานเดี่ยว

นำเรื่อง

ผมได้อ่านข้อเขียนของท่าน ศาสตราจารย์ คุณหญิงจินตนา ขศสุนทร ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือ สกุลไทยรายสัปดาห์ ฉบับวันอังคารที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๐ ในหัวข้อเรื่อง "เมื่อวันนั้น" ท่านเขียนไว้ดังนี้ "๘ ธันวาคม กับปัตตานี"

ก็ไม่แตกต่างอะไรกับ ๘ ธันวาคมกับเบิร์ดฮาเบอร์นั่นแหละ แม้ว่าคุณหญิงจินตนาที่ปัตตานี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร บางปู นั้น จะไม่มโหฬารแลกลาญเหมือนที่เบิร์ดฮาเบอร์

คนอเมริกันจะไม่มีวันลืมวัน

เบิร์ดฮาเบอร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ (๑๙๔๑) วันธรรมดา ๆ วันหนึ่งในฤดูหนาว ที่อยู่ดี ๆ ท้องฟ้าก็ถล่มลงมาอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว ฐานทัพที่อ่าวเบิร์ดฯ นครสอในอุทบนเกาะสาวย ถูกเครื่องบินญี่ปุ่นโจมตีโดยมิได้ประกาศสงคราม กองทัพเรือและอากาศยานเกรียงไกรพร้อมทั้งฐานทัพบู่ปืนลงชั่วระยะเวลาอันสั้น พร้อมด้วยชีวิตคนนับพันนับหมื่น

สิ่งที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่เคยตระหนักก็คือ ในวันเดียวกันนั้น (แต่เป็นวันที่ ๘ ธันวาคมที่เมืองไทย) ญี่ปุ่นก็ส่งกำลังพลขึ้นบุกฝั่งทะเลตะวันออกของไทยถึง ๑ แห่ง และทางพรมแดนด้านตะวันออก

ด้วย นับว่าใช้กำลังพล ๕ หมื่น
คน

ญี่ปุ่นอ้างว่าต้องการเดินทัพ
ผ่านไทยไปรบพม่า ซึ่งเป็นอาณานิคม
ของอังกฤษในขณะนั้น เมื่อเจรจา
ขอแล้ว รัฐบาลไทยไม่ตกลง
ก็ใช้วิธีบุกโจมตี

เหตุการณ์ทั้งหมดนี้ทำให้ต้องสูญ
เสียชีวิตคนไทยไปเป็นจำนวนมาก
จะเท่าไฉน คนไทยไม่สนใจเก็บ
ตัวเลขหรือสถิติ...ซึ่งไม่ร้ายเท่า
ไม่สนใจเก็บอดีต

กว่าคำสั่งรัฐบาลไทยขณะนั้น
จะมาถึง สั่งให้วางอาวุธ คนไทย
ก็สู้รบตา ต้องเสียชีวิตทั้งนายทหาร
พลทหาร ยุวชนทหาร ตำรวจและ
ประชาชนธรรมดา ไปโดยไม่เคยมี
ชื่อว่า เป็นวีรบุรุษหรือผู้กล้าหาญ

ผู้เขียนได้มีโอกาสไปบรรยาย
ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่
ปัตตานีเมื่อเร็ว ๆ นี้ โดยที่ได้รับ
ทราบมาก่อนว่า ที่สี่แยกสุระมิถ
(สนเจ็ดต้น) กลางใจเมือง และไม
ไกลจากที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนี้เอง
เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๒๔ นั้น
ได้มีการต่อสู้กับญี่ปุ่น ผู้บังคับ
กองพันทหารราบที่ ๔๒ พ.ต.ขุน
อินกฤษทุทธิบริหาร (ทองดี อิงกุล)
ได้ถูกยิงเสียชีวิตพร้อมกับพลทหาร
เป็นจำนวนมาก และยังมียุวชน
ทหาร ตำรวจ และประชาชนอีก
จำนวนหนึ่ง

สิ่งที่น่าประหลาดใจก็คือ
นอกจากครูบาอาจารย์หรือลูกหลาน
ของบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์วันนั้น
เพียงไม่กี่คนแล้ว ชาวปัตตานีเองดู
เหมือนแทบจะไม่เคยได้ยินเรื่องนี้
เลย ทั้ง ๆ ที่สถานที่ที่ญี่ปุ่นบุกขึ้น
ฝั่งนั้น ไม่ห่างไกลจากที่ตั้งของ
๔๖ สุระมิถ

พ.ต.ขุนอินกฤษทุทธิบริหาร (ทองดี อิงกุล)
ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 42

มหาวิทยาลัยในปัจจุบันนี้ และสี่แยก
สุระมิถในปัจจุบันนี้ ก็มีแต่เพียง
หอนาฬิกาที่บอกเวลาเท่านั้น ไม่
บอกสิ่งใดอื่น

ผู้ที่ได้รับการบอกเล่าจาก
ผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิตอยู่ บางท่านเล่าว่า
ญี่ปุ่นได้ส่ง “สาย” เข้ามาเตรียมรับ
อยู่ก่อนแล้ว ในเมืองปัตตานีนี้ได้มี
ญี่ปุ่นเข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างบ้าง
คนหาปลาบ้าง ฯลฯ จำนวนไม่น้อย
ในความเป็นจริงแล้ว ล้วนแต่เป็น
ทหารขสมายร้อยนายพันทั้งสิ้น เมื่อ
กองทัพญี่ปุ่นบุกขึ้นมาจากทะเล
พวกนี้ก็แต่งเครื่องแบบทหารเข้า
ร่วมงานเงินฆ่าคนไทยที่ต่อต้าน...”

ข้อเขียนดังกล่าวตีพิมพ์ตีพิมพ์
พลาดนิดหนึ่ง ตรงที่วงเล็บความ
หมายของคำ สุระมิถ ว่าสนเจ็ดต้น
ซึ่งความหมายที่ถูกตัดคือ สนเก้า
ต้น

ต้องยอมรับว่า ข้อเขียนของ
ท่าน ศจ.คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร
มีค่าควรแก่การคิดคำนึงของชาว
ปัตตานีมิใช่น้อย ซึ่งความจริงแล้ว

มิใช่ว่าไม่มีใครสนใจในเหตุการณ์
อดีตครั้งนั้น แต่มีเหตุผลบางประการ
ที่ต้องทำให้เหตุการณ์ในเรื่องนี้ต้อง
กลายเป็นคลื่นกระทบฝั่งไป เหตุผล
เช่นไรนั้น ผมไม่ขอกล่าว แต่ถ้า
ท่านผู้อ่านติดตามเรื่องที่ผมกำลัง
จะเขียนให้อ่านต่อไปนี้ ท่านก็อาจ
จะค้นพบเหตุผลบางประการนั้นได้

“ญี่ปุ่นบุกปัตตานี” ที่ผมจะ
เขียนต่อไปนี้เป็นเหตุการณ์เฉพาะ
“เท่าที่ผมรู้เห็น” เท่านั้น มิใช่
ประมวลเหตุการณ์ทั้งสิ้นทั้งปวง
ซึ่งเป็นเรื่องที่ผมไม่สามารถประมวล
มาได้ และคิดว่าคงไม่มีใครประมวล
มาได้เช่นกัน ในเมื่อมันเป็นอดีต
ที่ล่วงเลยมารวม ๕๐ ปีแล้ว ก็ปล่อย
ให้มันเป็นอดีตที่สูญหายไปเถิด
เอาเฉพาะเศษ ๆ ฝอย ๆ ของอดีต
ที่ยังคงหลงเหลือติดอยู่ในสมอง
ของผมก็แล้วกัน ที่พอจะเล่าสู่กัน
ฟัง เขียนสู่กันอ่าน แค่นี้ก็พอ

ยุวชนทหารหน่วยที่ ๖๖
พ.ศ.๒๕๒๔ ผมอายุ ๑๗ ปี
ยังเป็นนักเรียนโรงเรียนเบญจม

ราชูทิศ ปัดดาณี กำลังเรียนอยู่ชั้น ม.๖ (สมัยนั้น) ซึ่งเป็นชั้นสุดท้ายที่จะจบหลักสูตรชั้นมัธยมปลาย และเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนแห่งนี้

นักเรียนชั้นมัธยมปลาย ซึ่งเริ่มตั้งแต่ชั้น ม.๔-ม.๖ ที่เป็นผู้ชาย ต้องเป็นยุวชนทหาร

ยุวชนทหารก็คล้าย ๆ กับ รด.สมัยนี้ แตกต่างเพียง รด.เป็น ด้วยความสมัครใจ แต่ยุวชนทหาร นั้น มีข้อบังคับ

ประวัติความเป็นมาของยุวชนทหารก็คือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๘ พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้เริ่มกิจการยุวชนทหาร เพื่อฝึกอบรมเด็กไทยให้เป็นพลเมืองดี และเป็นกำลังของชาติไทยในยามสงคราม โดยกำหนดนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นผู้ชาย ตั้งแต่ชั้น ม.๔-ม.๖ เข้ารับ

การฝึกอบรม ส่วนนักเรียนหญิงก็เป็นยุวนารีศึกษาอบรมในหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย

ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ กิจการยุวชนทหารก็เริ่มขยายตัวออกสู่จังหวัดต่าง ๆ โดยกระทรวงกลาโหมได้จัดตั้งกรมเป็นทางการ เรียกว่า กรมยุวชนทหารบก มี พ.ท.ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรี เป็นเจ้ากรม

สังกัดยุวชนทหารแต่ละแห่งนั้น เขาเรียกว่า หน่วย จังหวัด ปัตตานีเป็นหน่วยที่ ๖๖ ที่ทำการอยู่ที่ “ตึกขาว” (ปัจจุบันคือ ที่ทำการคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดปัตตานี)

ยุวชนทหารกับลูกเสือ (นักเรียนชั้น ม.๑-ม.๓) มีการฝึกแตกต่างกัน ลูกเสือฝึกกันเหมือน ๆ ปัจจุบันนี้ แต่ยุวชนทหารนั้นฝึกแบบทหาร คือฝึกเกี่ยวกับยุทธวิธี ยุวชนทหารแบ่งเป็นชั้น ๆ

นายพลตรีหลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีตรวจแถวยุวชนทหาร

มีตั้งแต่ชั้น ๑ ชั้น ๒ ชั้น ๓ และยุวชนนายสิบ การเลื่อนชั้นก็ถือเกณฑ์การสอบเหมือนการสอบวิชาสามัญ คือสิ้นปีก็สอบกันที่ ผมอยู่ชั้น ม.๖ กำลังฝึกยุวชนทหารชั้น ๓ แต่ไม่ทันได้สอบ ญี่ปุ่นบุกปัตตานีเสียก่อน จึงได้แค่ยุวชนทหารชั้น ๒ แต่ในด้านการเรียนวิชาสามัญประจำชั้น ม.๖ ผมได้เลื่อนชั้นจบหลักสูตรมัธยมตอนปลายโดยไม่ต้องสอบ ทั้งนี้ เนื่องจากกระทรวงสั่งให้มีการเลื่อนชั้นนักเรียนทุกชั้นได้เป็นกรณีพิเศษ (เพราะญี่ปุ่นมาช่วยก่อเหตุขึ้น ส่งผลกระทบถึงการศึกษาจนทำให้กระทรวงต้องให้สิทธิพิเศษแก่นักเรียนในปีนั้น) นักเรียนรุ่นนี้จึงมักถูกเพื่อนฝูงล้อเลียนว่า “รุ่นโตโจ” โตโจ หรือนายพลโตโจ ก็คือขุนทัพคนสำคัญของญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพานั่นเอง

คราวนี้มาพูดกันถึงเรื่องเครื่องแบบยุวชนทหารสักเล็กน้อย เพราะปัจจุบันไม่มีให้เห็นกันแล้ว

ยุวชนทหารอยู่ในชุด “เขียว” เช่นเดียวกับทหาร กางเกงขาสั้น เสื้อแขนยาว หมวกทรงหม้อตาล เขียวทั้งนั้น ผ้าพันหมวกสีแดง คราหน้าหมวกเป็นโลหะสีทอง มีข้อความว่า “รักษชาติ ยิ่งชีพ” รองเท้าสีดำ ถุงเท้ายาวสีดำ เข็มขัดหนังหัวทองเหลือง พวกเครื่องหมายก็มี เครื่องหมายติดปกคอเสื้อทั้งสองข้าง เป็นรูปปืนเล็กยาว ๒ กระบอกไขว้กันบนด้ายกระสุนปืนที่อินทรธนูทั้งสองข้างติด “นงษ์หางปลา” เล็ก ๆ บอกชั้นของยุวชนทหารนั้น ๆ ชั้น ๑ ก็ข้างละแฉ่ง ชั้น ๒ ข้างละ ๒ แฉ่ง เหนือแฉ่งเป็นตัวเลข ๖๖ แสดงหน่วย

สังกัด เครื่องหมายดังกล่าวทั้งหมด
ทำด้วยโลหะทองเหลืองทั้งนั้น

นับว่าเครื่องแบบมีส่วนสร้าง
ความโก้ไม่เบา นักเรียนวัยรุ่น
สมัยนั้นจึงภาคภูมิใจยิ่งนัก เครื่อง-
แบบดังกล่าวนี้ใช้แทนเครื่องแบบ
นักเรียน

สำหรับชั่วโมงฝึกนั้น เขาใช้
ชั่วโมงวิชาลูกเสือ ซึ่งเป็นชั่วโมง
สุดท้าย สัปดาห์ละ ๑ วัน วันละ
๑ ชั่วโมง บวกเวลานอกเข้าไปอีก
๑ ชั่วโมง เป็นฝึก ๒ ชั่วโมง นอก
จากวันที่มีชั่วโมงลูกเสือแล้ว วัน
สุดท้ายสัปดาห์คือวันเสาร์ ซึ่งนักเรียน
ต้องเรียนครึ่งวันในสมัยนั้น เมื่อ
สิ้นสุดการเรียนวิชาสามัญครึ่งวัน
แล้ว ก็เป็นชั่วโมงฝึกยุวชนทหาร
ต่อไป ๒ หรือ ๓ ชั่วโมง ตามแต่
ครูฝึกจะเห็นสมควร

การฝึกก็ฝึกกันในสนามโรง
เรียนเบญจมาศวิทยาสถาปัตย์ (สนาม
ศักดิ์เสนีย์ ในปัจจุบัน)

ครูฝึกเป็นทหาร ซึ่งทาง
กรมยุวชนทหารบกส่งมาประจำ
หน่วย มี ๔ ท่าน คือ ร.อ.เอี่ยม
เป็นผู้บังคับหน่วย จ.ส.อ.ชม
ส.อ.สมจิต ส.ท.สมเจตน์ (นาม
สกุลทั้ง ๔ ท่าน ผมจำไม่ได้)

ยุวชนทหารอยู่ในความชื่น
ชมของผู้พบเห็นเป็นอันมาก เพราะ
การฝึกได้สร้างระเบียบวินัยเป็น
อย่างดี วันดี(คืนดี) ครูฝึกก็นำแถว
ดบเท้าพริบ ๆ ไปตามถนน ให้
ชาวบ้านร้านช่องสองฟากถนนอุ้ม
ลูกจูงหลานออกมาชื่นชมกันบ้าง
สำหรับตัวยุวชนทหารเองนั้น ไม่
ต้องพูดถึง วางหน้าเคร่งเครียดขรึม
สื่อความเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง อดอาจ
ทั้ง ๆ ที่อยากจะมีรับคำชมของ
๔๘ รุสมีแล

นายสง่า รำน้อย
นายอำเภอยะรัง

ผู้ชื่นชมที่ล้นหลามมากกระทบหู แต่
ก็ทำไม่ได้ เพราะครูฝึกคอยเหลือบ
เขม้นดาเขี้ยวบี พร้อมทั้งจะเล่นงาน
ด้วยการทุบหลังไหล่อู่ทุกขณะ

บางครั้งมีการเดินแถวประ-
กอบการร้องเพลงปลุกใจ ทุกคน
คึกคัก ส่อถึงความจริงจังในการ
รักษาบ้านเมือง จะไม่คึกอย่างไร
ได้ โนเมื่อเนื้อเพลงมันล้ามันแต่เร้า
ใจยิ่งนัก อย่างเช่นเพลงมาร์ชยุวชน
ทหาร เนื้อร้องตอนหนึ่งว่า

“ยุวชนทหาร ยุวชนทหาร
เราจะตายเพื่อไทย ในเมื่อใครรุกราน
ยุวชนชาวไทยฝ่ายทหารชาติต้อง
การ ขอมลละได้ทั้งสิ้น พบศัตรูจะ
ต้องสู้สู้แผ่นดิน รักษาถิ่นของไทย
ให้ไพเราะ”

บรรยายลักษณะของยุวชน
ทหารเสียขี้ดขาว ก็เพราะคิดว่า
หลายท่านคงไม่เคยได้พบเห็น
และท่านก็ไม่มีโอกาสพบเห็นต่อไป
เป็นแน่ เพราะหลังจากสงคราม

มหาเอเซียบูรพาสิ้นสุดลงแล้ว
ทราบว่ามี “เงื่อนใจ” ทางการเมือง
ระหว่างประเทศ ที่ไทยไม่สามารถ
ฟื้นคืนชีพ “ยุวชนทหาร” ขึ้นมา
ได้อีก

ข่าวศึก

โรงเรียนปิดเรียนภาคกลาง
๑๕ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม
๒๔๘๔ ผมกลับไปหาคุณพ่อคุณแม่
ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

เดิมคุณพ่อเป็นเสมียนตรา
อำเภอเมืองปัตตานี มีบ้านพักส่วน
ตัวอยู่ที่หมู่บ้านกำแพงเกาะ ตำบล
จะบังติกอ ในเขตเทศบาลเมือง
ปัตตานีนั่นเอง ต่อมาถูกย้ายไป
เป็นปลัดอำเภอยะรัง และพักประจำ
อยู่ที่นั่น คงให้ผมอยู่กับน้ำสาว
ที่บ้านพักส่วนตัวดังกล่าว ทั้งนี้
เพื่อความสะดวกสำหรับการเรียน
ของผม เมื่อโรงเรียนปิดวันใด
ผมก็มักไปหาคุณพ่อคุณแม่เสมอ

คราวนี้ก็เช่นกัน ปิดตั้ง ๑๕ วัน ก็คาดว่าจะกลับมาอยู่กับน้ำสาวตามเดิมก่อนวันเปิดเรียนสักวันสองวัน ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

ยังไม่ทัน ๖ โมงเช้า ซึ่งเป็นเวลาคุณพ่อตื่นนอนตามปกติ คุณสง่า ร่างน้อย นายอำเภอยะรัง ก็มาปลุกคุณพ่อ บอกว่าผู้เป็นนุกปิดตานี้แล้ว

จากการสอบถามนายอำเภอ ได้ความว่า นายอำเภอรู้ข่าวจากผู้คนที่อพยพหนีภัยมาจากตัวเมือง เขาบอกว่า ผู้เป็นมาทางทะเล ขึ้นฝั่งปิดตานี้เมื่อเวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. เกิดการปะทะต่อสู้กับตำรวจ และยุวชนทหาร

พอทราบข่าว ผมก็วิตกทันที เพราะตามระเบียบวินัยของยุวชนทหารนั้น ถ้ามีเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่นนี้ ผมต้องรีบไปรายงานตัวต่อผู้บังคับหน่วย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อสู้กับข้าศึกต่อไป

คุณพ่อคุณแม่เข้าใจระเบียบของทางราชการดี แต่ท่านก็อดห่วงผมไม่ได้ ส่วนผมเองนั้นตื่นตื่นจนบอกไม่ถูก เนื้อตัวพาสหนาว สะทันทไปหมด ยิ่งมองผ่านหน้าต่างไปทางถนน เห็นฝูงชนเดินกันเป็นกลุ่มๆ ล้วนแต่หลบหนีภัยกันทั้งนั้น ผมก็ยังระทึกใจยิ่งขึ้น

จัดแจงสวมเครื่องแบบยุวชนทหารทันที คุณพ่อคุณแม่ก็ลูบใจอแต่ให้ด้วยใบหน้าเศร้าหมอง สิ่งหนึ่งที่คุณพ่อสวมให้ผมก่อนที่จะสวมเสื้อเครื่องแบบนี้ก็คือ เสื้อยันต์หลวงพ่ोजาด ซึ่งทำให้ผมอบอุ่นใจขึ้นมิใช่น้อย

เสื้อยันต์หลวงพ่ोजาด

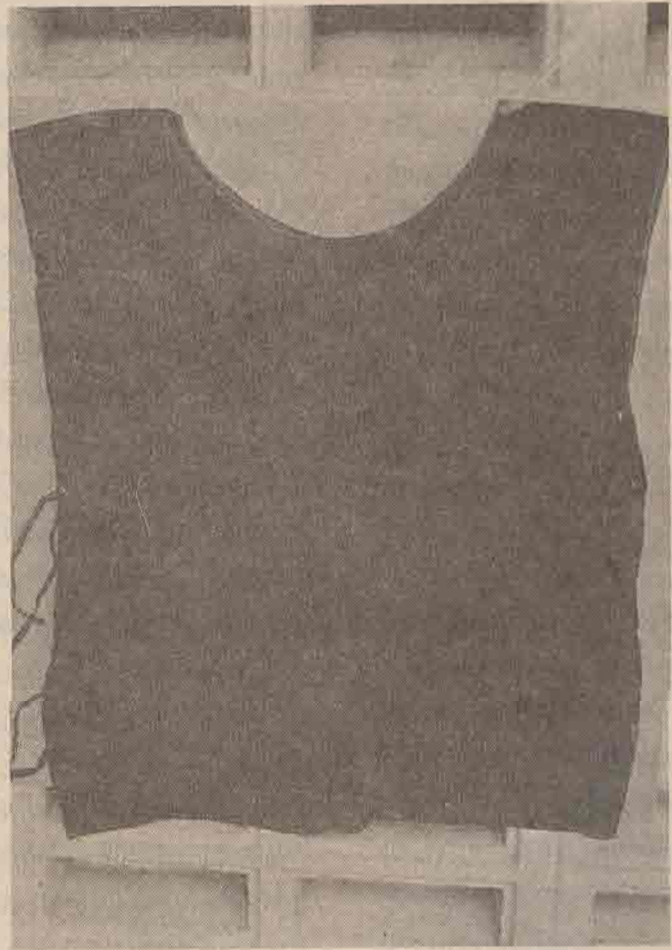
ก็ต้องขอบันทึกความสำคัญ

ของเสื้อยันต์ดังกล่าวไว้ ณ โอกาสนี้สักเล็กน้อย

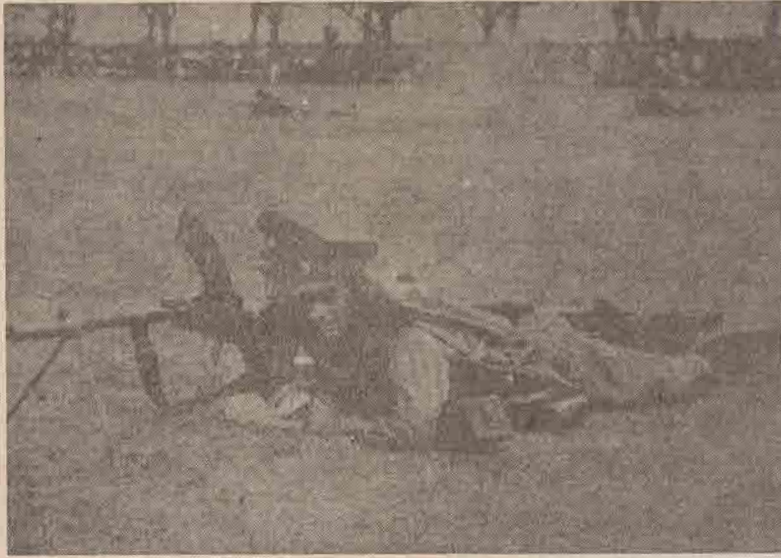
หลวงพ่ोजาด หรือ พระครูสิทธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดบางกะเบา ตำบลบางกะเบา อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ได้ทำพิธีปลุกเสกเสื้อยันต์ ผ้ายันต์ แจกจ่ายแก่บรรดาทหารที่ไปทำสงครามกับฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ในกรณีที่ไทยเรียกเรื่องดินแดนในอินโดจีนคืนจากฝรั่งเศสที่ยึดเอาไปในอดีต แต่ฝรั่งเศสไม่ยอมคืนให้ และจุดชนวนสงครามโดยนำเครื่องบินมาทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนม เมื่อ

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓ ไทยเราจึงเปิดฉากรุกไล่เอาบ้าง จนฝรั่งเศสอดอรับ และในการรบครั้งนี้ เสื้อยันต์หลวงพ่ोजาดก็มีบทบาททำให้เป็นที่กล่าวขวัญกัน กระฉ่อนทั้งเมืองไทย และต่างประเทศ ในเมื่ออาณาภาพของเสื้อยันต์ผ้ายันต์สร้างอภินิหารให้แก่ทหารไทย กลายเป็นทหารที่ลงกระพันชาติริ ยิ่งไม่เข้าบ้าง ยิ่งไม่ออกบ้าง สร้างความตื่นเต้นและสยดสยองให้แก่ฝ่ายข้าศึกศัตรูเป็นยิ่งนัก

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง ฉบับ

เสื้อยันต์หลวงพ่ोजาด หรือพระครูสิทธิสารคุณ

ยุวชนทหาร

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ พาดหัวตัวโต ๆ ว่า "กองทัพหลวงพ้อขาด" เมื่อข่าวตอนหนึ่งว่า "...กองทัพเสียดันต์แดงได้สำเร็จอำนาจให้ข้าศึกเห็นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารไทยเป็นจำนวนมากได้ถูกยิงถึงกับล้ม แล้วลุกขึ้นต่อสู้กับฝรั่งเศสต่อไปใหม่.."

นอกจากทหารที่ไปทำการรบแล้ว บุคคลใดประสงค์จะมีไว้ป้องกันตัว ก็ติดต่อไปยังคณะกรรมการวัดได้ เสียดันต์หรือฝ้ายันต์ชั้นละเพียง ๑ บาทเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อทางวัดจะได้รวบรวมเงินที่ได้รับบริจาคดังกล่าว ไปทำการก่อสร้างพระอุโบสถ วิหารและศาลาการเปรียญต่อไป ซึ่งก็ปรากฏว่าเสียดันต์ฝ้ายันต์ดังกล่าวได้แพร่หลายเข้ามาสู่หมู่ข้าราชการและประชาชนชาวจังหวัดปัตตานีมิใช่น้อย

เข้าเมือง

แต่งตัวเสร็จ กราบลาคุณพ่อคุณแม่แล้ว ออกจากบ้านไปยืนรอ ๕๐ รูสมิแล

รถยนต์โดยสารที่ถนน ไม่มีรถเลยสักคัน รู้สึกงุนงงใจยิ่งนัก คิดถึงคำบอกเล่าที่ว่า ญู่ปุ่นขึ้นฝั่งราว ๔ นาฬิกา ถึงตอนนี้ร่วม ๗ นาฬิกา เข้าไปแล้ว ไม่รู้ว่าการต่อสู้เป็นไปกันถึงไหน จิตใจช่วงนี้ไม่ได้คิดถึงพวกญู่ปุ่น แต่คิดถึงผู้บังคับหน่วยคิดว่าเราคงถูกหลงโทษเป็นแน่ ชวนไม่ไปรายงานตัวเพื่อปฏิบัติหน้าที่งุนงงใจอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ก็ได้ขึ้นเสียรถยนต์จากปัตตานีดังกล่าวเข้ามา และเพียงครู่เดียวก็มาจอดตรงหน้าผม คนขับตะโกนบอกว่า หน่วยยุวชนทหารให้มารับตัวผม

ก็ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรที่เขาตามผมมาถูก เพราะก่อนที่ผมจะออกจากห้องที่ หมายถึงออกจากบ้านพักในตัวเมืองปัตตานี ไปพักอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ที่อำเภอยะรังนั้น ผมต้องขออนุญาตและแจ้งสถานที่ที่ไปพักให้ทางหน่วยจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

รถยนต์คันนั้นมาเพื่อรับตัวผมเท่านั้น ฉะนั้น จากยะรังเข้าเมืองปัตตานี จึงมีผู้โดยสารเพียงผมคนเดียว กว่ารถจะฝ่าวิถุนนที่เป็นหินก้อนโต ๆ ตะปุ่มตะป่ำตลอดเส้นทาง ไปจนเข้าตัวเมืองได้ ก็กินเวลาร่วมชั่วโมง ในระยะทางเพียง ๑๕ ก.ม.เท่านั้น

ตลอดระยะทางที่รถผ่าน เห็นฝูงชนเดินกันเป็นกลุ่ม ๆ หอบลูกจูงหลาน มีข้าวของหอบหิ้วคิดตัวกันมาทุกคน ทุกคนต่างมุ่งหน้าหลบหนีภัยให้ไกลเท่าที่สามารถจะไกลได้ ก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าจะหนีกันไปถึงไหน

รถไปจอดที่ใกล้ตลาดสด "เทศวิวัฒน์" (ตลาดสดปัจจุบันถนนญาติ) คนขับให้ผมลงจากรถ เขาบอกว่า เขาจะรีบไปปรับคนอื่นอีก แล้วเขาก็บึ่งรถจากไป

เมืองร้าง

เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. โดยปกติแล้วในเวลาดังกล่าวนี้จะกลาดล่าไปด้วยฝูงชนที่สัญจรไปมา แต่วันนี้ไม่เห็นใครเลยสักคน ถนนทั้งสายว่างเปล่า เงียบเชียบ ว่างเวงน่ากลัว เรียกว่าเป็นเมืองร้างก็ไม่ได้

แกว่าเสียงปั้งปั้งเป็นระยะ ไม่ไกลนัก เดือนสติให้ผมออกวิ่งผมวิ่งอย่างรวดเร็วปานมีคู่แข่งไล่หลังมาที่เดียว เลี้ยวซ้ายเข้าสู่ถนนอุดมวิดี เลี้ยวขวาเข้าสู่ถนนปรีดา แล้วเลี้ยวซ้ายอีกครั้งเข้าสู่ถนนปัตตานีภิรมย์

ตลอดระยะทางที่วิ่งมารวม ๑ ก.ม.นั้น เป็นย่านการค้ากลางเมือง แต่ไม่เจอเจอใครเลย เท่าที่สังเกตบ้านเรือนร้านค้าปิดกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มิร้านค้าหลายคูหา

เหมือนกันที่ประตู่รับแจ้มเอาไว้
ชวนให้คิดว่า คงเพราะความคั้น
ตระหนกตกใจ ลนลานรีบหนีเอาตัว
รอด จึงไม่ทันเปิดประตูให้เรียบร้อย

พอเลี้ยวเข้าสู่ถนนปัดตานี
ภิรมย์ ซึ่งเป็นถนนเลียบบฝั่งแม่น้ำ
ปัดตานี เสียขยับก็ยิ่งชัดเจนขึ้นกะ
ประมาณว่าอยู่ในแนวทั้งสองฝั่ง
ของแม่น้ำ และตรงหัวเลี้ยวที่เอง
ผมก็ได้พบชาย ๒ คน ใจชื้นขึ้นมา
เป็นกองเมื่อปรากฏว่า หนึ่งใน
จำนวนสองนั้น เป็นครูของผมเอง
(ไม่ขอออกชื่อ)

หยุดทำความเคารพครูทั้ง ๆ
ที่กำลังเหนื่อยหอบแอ้ง ๆ คุดูถาม
ผมว่าจะไปไหน ผมตอบว่าจะไป
รายงานตัวที่หน่วย ครูบอกว่า จะ
ไปได้อย่างไร ญี่ปุ่นบุกมาต่อสู้อกับ
พวกเราคนละฝั่งแม่น้ำแล้วทำอาหม
ถึงกับสะอึก ครูบอกต่อไปว่า ไม่
ต้องไปสู้รบอะไรกับเขาหรอกเพราะ
ปืนประจำตัวของบุวชนทหารที่ฝาก
ไว้ที่สถานีตำรวจนั้น เขาเบิกจ่าย
ให้ใครต่อใครเอาไปใช้ต่อสู้กันหมด
แล้ว ขณะนี้เรากำลังตั้งกำลังกัน
อยู่ที่บริเวณเชิงสะพานเดชาฯ ซิต
ด้านทานไม่ให้ญี่ปุ่นข้ามสะพาน
เข้ามา

เสยมิดไปเปิดทิส คิดไม่ออก
ว่าเราจะปฏิบัติตัวอย่างไรต่อไป

โอ้...ครูนะครู

เมื่อเห็นผมขึ้นเช่อ ครูก็เอย
ชวนให้ผมเดินไปกับครู ก็เหมือน
คนถูกมนต์สะกด ผมเดินเหม่อตาม
ด้อย ๆ ไป และแล้วผมก็ได้พบกับ
พฤติกรรมของครูที่ผมเคารพ จน
ทำให้ผมสะท้อนสะท้อนใจยิ่งนัก
ในเมื่อครูของผมเข้าร้านนี้ ร้านนั้น
ร้านโน้น ซึ่งเป็นร้านที่เปิดประตูทิ้ง

ไว้ ครูกับชายอีกหนึ่งคนกลายเป็น
นักจวยโอกาสเสียแล้ว สิ่งของที่มี
ก่านับตั้งแต่เงินตราที่อยู่ตามลิ้นชัก
โต๊ะที่ไม่ใส่กุญแจ นาฬิกาข้อมือ
ราคาแพง เช่น ติ๊กซ่า ไวเลอร์
หรือปากกาหมึกซึมชั้นดีอย่าง
เซฟเฟอร์ ปีกเกอร์ ถูกครูกวาดใส่
กระเป๋าเสื้อกระเป๋ากางเกงอย่าง
หน้าตาเฉย ครูคงเห็นผมเป็นเด็ก
เป็นศิษย์ที่เคารพครูเกินกว่าที่จะ
กล้าขายพฤติกรรมของครูกระมัง
ครูถึงได้ทำเช่นนั้น เก็บกระเป๋า
จนถึงร้านอาหารโฮเต็ลแพ (ร้าน
จันทร์เพ็ญในปัจจุบัน) หลังจากที่
ครูกวาดเงินในลิ้นชักแล้ว ครูเปิด
น้ำอัดลมดื่ม ส่งให้ผมขวดหนึ่ง
ด้วย ผมปฏิเสธ ผมเกิดความชิงชัง
ครูอย่างสุดประมาณ ครูเกลยสอน
ให้ผมประพฤติดี เคยเขียนตีผมเวลา
ผมทำความผิด แล้วครูมาทำตัวเสีย
เองอย่างนี้ จะให้ผมมีทัศนคติที่ดี
ต่อครูอีกหรือ กิดจนวุ่นวายใจ จึง
ตัดสินใจแยกทางกับครูโดยบอกว่า
ผมจะไปดูเหตุการณ์ที่บริเวณเชิง
สะพาน

(ครูผู้นี้ ต่อมาเมื่อสงคราม
สิ้นสุดลง ได้ลาออกจากราชการ
ไปประกอบอาชีพทางค้าขายและ
เบื้องหลังเป็นเจ้าของห่วยเถื่อน
มีพฤติกรรมทางฉ้อโกงบ่อย ๆ ผล
สุดท้ายล้มจม เติลิดเปิดหายไปอยู่
ที่ไหนไม่มีใครรู้)

ออกเดินด้วยความว้าวุ่นใจ
อ่อนใจ จนกระทั่งถึงหน้าวัดตานี
นรสีมสร ความคิดเกี่ยวกับเรื่อง
ครูของผมก็หายเป็นปลิดทิ้ง เมื่อ
กระสุนปืนนัดหนึ่งจากฝั่งตรงกัน
ข้าม ปลิวหวือเฉียดหัวผมไปกระทบ
กับรั้วกำแพงหน้าวัด เห็นชัดเจน

ว่ารั้วกำแพงหนึ่งที่ทำด้วยซีเมนต์
นั้นแตกแหง (รั้วชั้นนั้นมีรอยแหง
เป็นอนุสรณ์อยู่หลายสิบปี เพิ่งซ่อม
ลบรอยไปเมื่อไม่นานมานี้) ได้สติ
ผมก็ออกวิ่งไปข้างหน้า อาศัยบ้าน
เรือนริมฝั่งน้ำบริเวณนั้นหลบวิถี
กระสุน จนกระทั่งถึงหน้าสถานี
ตำรวจ

ที่มันสุดท้าย

บนถนนหน้าสถานีตำรวจนั้น
ผมเห็น น.ท.หลวงสุภาวินวิวัฒน์
ร.น. ข้าหลวงประจำจังหวัดปัดตานี
(ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นตำแหน่งผู้ว่าราชการ
จังหวัด) ยืนบัญชาให้เจ้าหน้าที่
ตำรวจปฏิบัติกรอยู่ ท่านอยู่ในชุด
เครื่องแบบข้าราชการพลเรือน มี
เสื้อกันฝนสวมทับ กระสุนปืนที่
ตำรวจยกออกมาเป็นลัง ๆ จากคลัง
กระสุนของกองกำกับตามบัญชา
ของท่านข้าหลวงประจำจังหวัดนั้น
ได้ถูกลำเลียงไปแจกจ่ายให้แก่
ตำรวจและบุวชนทหาร ที่นอน
หมอบปฏิบัติกรยังได้ตอบไปยัง
ฝั่งตรงกันข้าม ซึ่งขณะนั้นทราบ
ว่าญี่ปุ่น ได้ยึดไว้ตลอดแนวฝั่งตรงกัน
ข้ามแล้ว หลังจากที่ได้ขึ้นฝั่งทะเล
และรุกไล่ตำรวจบุวชนทหาร จน
ต้องถอยร่นมาตั้งหลักอยู่ที่เชิง
สะพานเดชาฯ ซิต คนละฝั่งแม่น้ำ
กับญี่ปุ่น

จากคำสนทนาของเจ้าหน้าที่
ทำให้ผมได้ทราบว่า ฝ่ายไทยกำลัง
ตกอยู่ในฐานะลำบากเพราะกระสุน
ปืนในคลังกระสุนหมดแล้ว แต่ก็
พอเบาใจอยู่ว่า แต่ละคนที่จับปืนต่อ
สู้อยู่นั้น ยังมีกระสุนติดตัวอยู่คน
ละหลายดัด และตอนนี้การยิงก็
เพลาลงไปมากทั้งฝ่ายไทย และ
ญี่ปุ่น

ผมยืนเก้ ๆ กัง ๆ ดูผู้ใหญ่
เขาปฏิบัติงานกันอยู่ชั่วคราว จึงออก
เดินไปทางเชิงสะพาน ตลอดเส้น
ทางช่วงสั้น ๆ นี้ ผมเห็นเพื่อน
เยาวชนทหารนอนหมอบประทับเป็น
เล็กยาวอยู่เรียงราย ในที่ลุ่มตลอด
แนวไหล่ถนนด้านติดกับกำแพง
เรือนจำ (เรือนจำเก่า) เบนปาก
กระบอกปืนไปทางสะพาน ซึ่งมัน
ใจได้ว่า หากถล่มดินตุงขึ้นสะพาน
ข้ามมา มีหวังพบกับกลุ่มกระสุน
ปืนอย่างแน่นอน

เพื่อนเยาวชนทหารที่ปฏิบัติ
หน้าที่อยู่นั้น ตกอยู่ในความเครียด
ไม่พูดไม่คุย ใบหน้าที่ซ่อนอยู่ภาย
ใต้กระบังหมวก ทำให้ผมไม่สามารถ
รู้ว่าใครเป็นใคร จำได้คนเดียวคือ
อรุณ พงศ์ประเสริฐ นักเรียนไทย
มุสลิมซึ่งอยู่ชั้นเดียวกับผม เพราะ
อรุณตะโกนบอกผมว่า รีบเดินผ่าน
เร็ว ๆ ก็ถูกของเขาในเมื่อผมเดิน
ขวางทางปืนเขาอยู่ อรุณอยู่หัวแถว
มีปืนกลเบาเป็นอาวุธ ส่วนคนอื่นๆ
ใช้ปืนเล็กยาวทั้งนั้น

สมัยนั้น ไม่ว่าไทยหรือญี่ปุ่น
ยังไม่มีปืนยิงเร็วเช่น เอ็ม.๑๖
เหมือนสมัยนี้ ปืนเล็กยาวสับทีละ
นัด หมด ๕ นัด ก็กดกระสุนเข้าสู่อู่
รังเพลิงใหม่ ชิงทีกระซากลุกเลื่อน
สลัดปลอกกระสุนเสียที ถ้าเกิด
ขัดลากล้องขึ้นมา ก็วุ่นวายใจ ส่วน
ปืนที่ปล่อยกระสุนออกเป็นชุด ๆ
นั้น ก็ได้แก่พวกปืนกลเบา ปืนกล
หนัก ซึ่ง ๒ ชนิดดังกล่าวนี้ เขาใช้
วางบนขาหยั่งตั้งพื้น ไม่ได้ยก
ประทับบ่าหรือแนบสีข้างยิ่งเหมือน
อย่างสมัยนี้

(อรุณ พงศ์ประเสริฐ อายุ
๒๑ ปี เป็น "นักเรียนโค้ง" ของ
๕๒ รุสมิแถ

โรงเรียน เรียนไม่จบง่ายเพราะมัว
แต่ซำซัน (สมัยนั้นไม่มีการสอบ
ซ่อม ขนาดได้คะแนน ๔๘.๘๘%
ขาดอีก .๐๑% จะครบ ๕๐% ตาม
เกณฑ์สอบได้ ครูก็ยังไม่ค่อยยอม
ให้ผ่าน ต้องเรียนซ้ำชั้นกันอีก
๑ ปี)

อรุณเป็นเด็กไทยมุสลิม ชื่อ
เดิม คอเลาะ นามสกุลเดิมผมจำ
ไม่ได้ เขาเปลี่ยนชื่อตัวและชื่อสกุล
ด้วยความสมัครใจและภาคภูมิใจ
เขาเอง ไม่มีใครบังคับใจเขา (เรื่อง
การเปลี่ยนชื่อนี้ สมัยนี้มีผู้ใหญ่บาง
ท่านในแวดวงไทยมุสลิม มักจะยก
มาเป็นข้ออ้างว่า เป็นวัฒนธรรม
ทางประเพณีของมุสลิม ที่มักถูก
เจ้าหน้าที่ของรัฐบังคับให้เปลี่ยน
เป็นภาษาไทย ก็ไม่ทราบว่าเป็นหน้าที่
ของคนไหน "ช่วย" ถึงขนาด "บังคับ"
ตามคำกล่าวอ้างของท่าน)

จบ ม.๖ อรุณ พงศ์ประเสริฐ
สมัครสอบเข้ารับราชการเป็นปลัด
ตำบล อยู่ได้ไม่นานตำแหน่งปลัด
ตำบลถูกยุบ เขาก็โชคดีได้เข้าสวม
ตำแหน่งปลัดอำเภอแทน รับราชการ
วนเวียนโยกย้ายอยู่หลายอำเภอ
ในเขตจังหวัดปัตตานี อรุณเป็น
คนร่าเริง ไม่ถือตัวกับเพื่อนฝูง
ชอบทำตัวเด่น บ้ายอนิด ๆ พุดจา
โผงผาง ช่มชู้บ้างบางคราว รู้จัก
สัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เจ้าผู้พ่อใช้
บ้านแต่เรื่อง "การมุ้ง" ไม่ยุ่ง "การ
เมือง" เคยมีมุสลิมที่หลงผิดตกเป็น
เครื่องมือของผู้ฉลาด ถูกอรุณ
"วักพैया" เอาหลายต่อหลายคน
แล้ว

นี่คือ ลักษณะของอรุณ พงศ์-
ประเสริฐ เพื่อนร่วมรุ่นของผม
ซึ่งได้จบชีวิตไปเสียแล้วเมื่อไม่กี่ปี

มานี่เอง

ข่าวทหาร ร.พัน ๔๒

ก็ไม่ว่าจะมุ่งหน้าไปทางไหน
อีกต่อไป ขึ้นเคว้งคว้างเหมือนผี
ไม่มีศาลก็ดูกระไรอยู่ ผมจึงตัดสินใจ
ตรงไปยังที่ทำการไปรษณีย์โทร-
เลขทันที (อาคารหลังเก่า ในพื้นที่
เดียวกันกับที่ทำการไปรษณีย์ฯ
ปัจจุบัน) คิดว่านอกจากจะปลอดภัย
จากวิถีกระสุนแล้ว ก็อาจจะได้ข่าว
คราวจากเจ้าพนักงานไปรษณีย์บ้าง
ก็ได้ ซึ่งทุกทำนารู้จักและสนิทสนม
กับผม

สมหวังดังคาดคิด เมื่อผมได้
พบกับลุงธมชา (นายธมชา บุณณา-
ภิรมย์ นายไปรษณีย์ฯ) ลุงสัน
(นายสัน ศิริโกศล พนักงานโทรเลข)
น้ำแสง (นายแสง นามสกุลจำไม่ได้ บุรุษไปรษณีย์) หลังจากได้ถาม
ข่าวคราวส่วนตัวกันคนละเล็กละ
น้อยแล้ว ผมก็เริ่มขอทราบข่าว
เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำลังสู้รบกัน
บ้าง

สิ่งหนึ่งที่ผมเห็นผิดสังเกต
และกลางแกล้งใจก็คือ กำลังทหาร
ร.พัน ๔๒ (ค่ายบ่อทอง) ไปปฏิบัติ
หน้าที่อยู่ ณ ที่ใด จึงไม่ได้มาสมทบ
กับกำลังตำรวจและเยาวชนทหาร

(ค่ายบ่อทอง หรือปัจจุบัน
เปลี่ยนเป็น "ค่ายอิงคยุทธบริหาร"
เป็นค่ายทหาร ร.พัน ๔๒ ซึ่งมี
พ.ต.ขุนอิงคยุทธบริหาร เป็นผู้
บังคับกองพัน ค่ายนี้ตั้งอยู่ที่หมู่
บ้านบ่อทอง ตำบลไผ่ฉ่ำ (ปัจจุบัน
เปลี่ยนชื่อเป็นตำบลบ่อทองตาม
ชื่อหมู่บ้าน อำเภอหนองจิก จังหวัด
ปัตตานี ห่างจากตัวจังหวัด ๑๕
กม.)

และความคลางแคลงใจของ
ผมก็เริ่มคลี่คลาย เมื่อทราบจาก
ปากคำของลุงฉมบยา ซึ่งพอจะสรุป
ความได้ว่า ขณะที่ญี่ปุ่นบุกขึ้นฝั่ง
ทะเล ก็มีตำรวจเข้าปะทะด้านทาน
เป็นลำดับแรก ต่อมาเมื่อพวกยุวชน
ทหารรู้ข่าว ก็เข้าสมทบการต่อต้าน
แต่ก็ต้องถอยร่น เพราะกำลังพวก
เราน้อย ขณะเดียวกัน ทางจังหวัด
ได้โทรศัพท์แจ้งให้กองพันทหาร
ราบที่ ๔๒ (ค่ายบ่อทอง) ทราบ
โดยแจ้งว่าขณะที่แจ้งข่าวนี้ ทหาร
ญี่ปุ่นได้รุกเข้ามาถึงบริเวณ "คอก
สัตว์" แล้ว ขอให้ทางกองพันรีบ
ส่งกำลังไปปฏิบัติการต่อต้านด้วย
ทางค่ายก็มีได้ซักช้า ผู้บังคับ
กองพันได้นำกำลังทหารมาด้วยตน
เอง ด้วยพาหนะรถยนต์บรรทุก
ประจำค่าย จำนวน ๔-๕ คันรถ
บึ่งจากค่ายมาตามเส้นทาง และขณะ
ที่จะผ่านแนวด้านหน้าของบริเวณ
"คอกสัตว์" ก็ถูกญี่ปุ่นซึ่งชุมนุม
กำลังอยู่ในแนวบริเวณนั้น กระจายยิง
ด้วยปืนกล

ขบวนรถหยุดกระทันหัน
พ.ต.ขุนอิงยุทธบริหาร กระโดด
ลงจากรถทันที ยืนเด่นสั่งการให้
ทหารยิงตอบโต้ไปตามทิศทางที่
กระสุนฝ้ายศัตรูปลิวมา ซึ่งก็เป็น
วาระเดียวกันที่ชีวิตท่านผู้บังคับ
กองพันต้องพบกับจุดจบ ณ ที่นั้น
และเข้าใจว่ากำลังพลที่ขมกมา ก็คง
ประสบความสำเร็จหายมิใช่น้อย
เหมือนกัน

สิ้นสุดคำบอกเล่าถึงพฤติ-
กรรมฝ่ายทหารจากลุงฉมบยาเพียง
แค่นี้ ไม่มีพฤติกรรมอื่นใดเล่าเสริม
ต่อ คงทิ้งปัญหาให้ขบคิดกันเท่านั้น

คอกสัตว์-โรงฆ่าสัตว์

เรื่องการสูญเสียชีวิตผู้บังคับ
กองพันทหารราบที่ ๔๒ (ค่าย
บ่อทอง) และเหล่าทหารหาญส่วน
หนึ่งได้ถูกหีบขยักขึ้นมาถ่วงขวัญ
กันภายหลังจากญี่ปุ่นได้ยึดคราที่พ
ออกจากปัตตานีไปหมดสิ้นแล้ว

ปัญหาที่ถูกหีบขยักขึ้นมาข้อ
หนึ่ง ซึ่งทำทนายคำตอบก็คือ เมื่อ
ทหารเข้าสู่บริเวณ "คอกสัตว์"
ตามที่จังหวัดแจ้งไปแล้วนั้น เมื่อถึง
บริเวณดังกล่าวแล้ว ทำไมไม่หยุด
รถสำรวจและกระจายกำลังเพื่อ
พร้อมจะเผชิญกับศัตรู ทำไมขับรถ
ผ่านไปในพื้นที่ของไม่แยแส ประหนึ่ง
เป็นการประมาทและทำทนายศัตรู

ไม่ถนอ ปัญหาที่ถูกละเลย
ออกมา มิใช่จากแถลงการณ์ของ
ทางราชการ แต่เป็นข่าวที่มาจาก
ปากต่อปาก เป็นข่าวระดับชาวบ้าน
ซึ่งไม่สามารถจะรู้ว่าต้นตอของข่าว
นั้นมาจากใคร และที่ใด ข่าวนั้น
บอกถึงสาเหตุของการประสะความ
สูญเสียของกำลังทหารนั้น เพราะ
การเข้าใจผิด เข้าใจคลาดเคลื่อน

จังหวัดแจ้งว่า "คอกสัตว์"
แต่ทหารเข้าใจเป็น "โรงฆ่าสัตว์"

"ดู ๆ ก็ไม่น่าจะเข้าใจผิด
ทำไมจึงเข้าใจผิดไปได้..." ท่าน
ผู้อ่านอาจจะตั้งคำถามเช่นนี้

ถ้าผมเป็นผู้ตอบ ต้องขอตอบ
ว่า "เรื่องมันเข้าใจผิดกันได้ และ
ง่ายเสียด้วย"

ทำไมผมจึงตอบเช่นนั้น อ่าน
คำอธิบายของผมดีกว่า

สมัยนั้น สถานที่แห่งหนึ่ง
ในตัวเมืองปัตตานี ที่เป็นที่รู้จักกัน
อย่างกว้างขวางก็คือ โรงฆ่าสัตว์
เป็นสถานของทางราชการ ที่ผู้
จำหน่ายเนื้อจะต้องนำสัตว์ไปฆ่า

ณ ที่นั้น โรงฆ่าสัตว์ตั้งอยู่ในตำบล
อานาหารูไม่ใกล้ไม่ไกลกับศาลเจ้า
เจ้าแม่ก้อเหนียว (เลียบจากทางไปสู
โรงเรียนเมืองปัตตานีเพียงเล็กน้อย
ซึ่งสมัยนั้นบริเวณดังกล่าวยังเป็น
ป่ารก)

ส่วนคอกสัตว์เป็นสถานที่กัก
สัตว์ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ
ของสัตว์แพทย์จังหวัด เป็นสถาน
ที่เพิ่งมีขึ้นมาใหม่ ส่วนมากจะรู้จักกัน
ในหมู่ข้าราชการบางคน ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับงานราชการด้านนี้
และบุคคลผู้เลี้ยงสัตว์ที่มีส่วนเกี่ยว
ข้องบางคนเท่านั้น ถ้าในภาษาราช
การสมัยนั้นเรียกคอกสัตว์ว่าอย่าง
ไร ผมไม่ทราบแต่ได้ยื่นคำพูดของ
ใครต่อใครในวงราชการเรียก คอก
สัตว์ กันทั้งนั้น คอกสัตว์ตั้งอยู่ที่
ตำบลรูสะมิแล ลึกเข้าไปจากถนน
สายปัตตานี-โลกโพธิ์ เพียงเล็กน้อย
(ปัจจุบันก็คือบริเวณใกล้ปากทาง
เข้ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี) บริเวณดังกล่าว
แต่ก่อนนั้น มีป่าละเมาะและสวน
มะพร้าวเป็นฉากกั้นไม่มีบ้านเรือน
ทั้งไม่เคยปรากฏว่ามีรั้วคอกเข้า
คอกให้เห็นเป็นที่สังเกต เมื่อส่วน
มากไม่ค่อยมีใครรู้จักคอกสัตว์
แต่ถ้าผู้รู้จักพูดว่า คอกสัตว์ ผู้ไม่
รู้จักมักจะเข้าใจไปเป็น โรงฆ่าสัตว์
ทั้งนั้น

นี่แหละที่ผมบอกว่า มันเป็น
เรื่องที่เข้าใจผิดกันได้ และง่ายเสีย
ด้วย

คอกสัตว์กับโรงฆ่าสัตว์อยู่
ห่างกันประมาณ ๒ กม. และถ้าวิ่ง
รถจาก "ค่ายบ่อทอง" จะไปโรงฆ่า
สัตว์ ก็มีเส้นทางเพียงสายเดียว
เท่านั้น และจะต้องผ่าน คอกสัตว์

เสียก่อน

ทัพฟ้าญี่ปุ่น

การที่ผมได้เข้ามาอยู่ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ฯ ในช่วงนี้ ก็นับว่าดีไปอย่าง นอกจากจะได้สังเกตบรรดาเพื่อนร่วมงานทหาร และตำรวจ ปฏิบัติการตามแนวชายฝั่งแล้ว ผมยังได้ทราบข่าวอีกด้วย

เสียงในช่วงเวลานี้สงบไปมาก ทั้งสองฝ่าย แทบไม่มีการยิงกันเลย ก็ว่าได้ การที่ไม่มีเสียงปืนจากฝ่ายตรงกันข้ามนั้น เป็นเรื่องน่ากังวลใจอยู่ เพราะในความเงียบนั้นเราไม่สามารถเดาเหตุการณ์ได้ถูกต้องว่าข้าศึกจะมาในยุทธวิธีรูปแบบใด

ปฏิบัติการต่อต้านที่เกิดขึ้นนั้น จังหวัดได้รายงานให้รัฐบาลทราบแล้วโดยทางโทรเลข ซึ่งก็ทำการไปรษณีย์ฯ นี้เองเป็นแหล่งส่งข่าว

สมัยนั้น วิทยุสื่อสารยังไม่มีใช้ การสื่อสารต้องอาศัยโทรเลขกับโทรศัพท (โทรศัพท์ทางไกลก็ยังไม่) ซึ่งทั้งสองประการนี้เป็นภาระของเจ้าพนักงานไปรษณีย์ฯ

เพราะเครื่องมือสื่อสารเป็นกำลังสำคัญอย่างหนึ่งในภาวะการณ์ เช่นนี้ ลุงถมยาจึงได้คิด ท่านไปเก็บขวานเก่า ๆ สนิมจับเชรอะมาจากไหนหนึ่งเล่มไม่ทราบ ส่งมอบให้ผม พร้อมกับกำชับว่า ถ้าญี่ปุ่นบุกข้ามสะพานมาได้ ให้ผมทุบเครื่องมือสื่อสารให้หมด อย่าให้ศัตรูใช้การได้ ก่อนที่ผมจะหลบหนี

ลุงสนั่นนั่งวนอยู่กับการเคาะโทรเลข คุรุหนึ่งท่านก็บอกว่าทางกรุงเทพฯ แจ้งข่าวมาว่า จะส่งฝูงบินจากประจวบคีรีขันธ์มาสนับสนุนการต่อสู้ของพวกเรา โดยขอให้พวกเรายื่นกำลังข้าศึกไว้ก่อน

๕๔ รุสมิแล

แล้วข้อความจากโทรเลขดังกล่าว เจ้าหน้าที่สื่อสารก็นำไปมอบให้ท่านข้าหลวงประจำจังหวัด ซึ่งท่านอยู่ในบริเวณหน้าสถานีตำรวจ (สถานีตำรวจกับที่ทำการไปรษณีย์ฯ อยู่ห่างกันเพียงเล็กน้อย)

ข่าวฝูงบินจากประจวบคีรีขันธ์จะมาช่วย สร้างขวัญและกำลังใจให้พวกเรา

ประมาณ ๑๕ นาที เสียงเครื่องบินดังกระหึ่มเบา ๆ เหนือ่านฟ้าทางด้านฝั่งทะเล เสียงนั้นดังใกล้เข้ามา...ใกล้เข้ามา ผมดีใจเป็นที่สุด และคิดว่าทุกคนที่ปฏิบัติหน้าที่ต่อต้านก็คงดีใจเช่นกัน

เสียงยิ่งดังใกล้เข้ามา...ใกล้เข้ามา จนกระทั่งปรากฏแก่สายตาเป็นเครื่องบินที่บินเกาะกลุ่มกันมาเป็นฝูงอยู่ลับ ๆ

ใกล้เข้ามา...ใกล้เข้ามา ก็ยังเห็นได้ชัด ประมาณ ๕๐ เครื่อง ใกล้เข้ามา...เป็นเครื่องบินชนิด ๒ เครื่องยนต์ บินต่ำมาก ใกล้เข้ามา...ใกล้เข้ามา เกือบถึงบริเวณฝั่งตรงกันข้ามที่ญี่ปุ่นยึดครอง เอ.. ชักแปลลใจ น่าจะแปรชบวน...น่าจะดัดจริตยิงหรือทิ้งระเบิดพวกญี่ปุ่น ทำไมกลับเข็ดล้ามุ่งหน้าข้ามแม่น้ำมาทางฝ่ายเรา

ใกล้เข้ามา...จนแทบอยู่เหนือหัวพวกเราแล้ว คราวนี้เห็นได้ชัดเจน ได้ปีกทั้งสองข้างแต่ละเครื่องนั้น ติดลูกระเบิดขนาดใหญ่ไว้ข้างละลูก อันนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ใต้ปีกมีเครื่องหมายวงกลมสีแดง เห็นถนัดชัดเจน ทำให้ผมและทุกคนในที่ทำการไปรษณีย์ฯ ต้องรีบแผ่น กระโดดลงในคูแคบ ๆ ซึ่งอยู่หลังที่ทำการ หมอบตัวสงบนิ่ง

แทบจะไม่หายใจเอาเสียงเลย ไร... ก็คิดว่าจะเป็นฝูงบินไทย ทำไมกลับเป็นฝูงบินญี่ปุ่นไปเสียได้

โล่งอกไปที่ เมื่อฝูงบินฝูงนั้นบินผ่านหัวไปจนลับหายจากสายตา จะบินไปไหนก็ไปเถิด มาทำเอาพวกเราออกสิ้นขวัญแฉวนไปตาม ๆ กัน แต่...เอ...แล้วฝูงบินจากประจวบฯ ไปหลงฟ้าอยู่ที่ไหน ทำไมปานนี้แล้วยังไม่เห็นมา...ก็ได้แต่คิด-คิด

คำสั่งระงับการต้านทาน

คงตื่นเต้นกันทั้งฝ่ายไทยและญี่ปุ่น เสียงปืนจึงเงียบสงบ และเงียบไปจนกระทั่งเวลาประมาณ ๐๕.๐๐ น.เศษ ก็มีคำสั่งจากรัฐบาล "ให้ระงับการต้านทาน และรอฟังคำสั่งจากรัฐบาลต่อไป"

แม้ว่าคำสั่งนี้ได้แจ้งให้ทราบทั่วกันแล้ว แต่พวกเขาก็ยังไม่ลดกำลัง กองประจำอยู่ ณ ที่เดิมวันแต่ไม่มีการยิงกันเท่านั้น

ทางฝ่ายญี่ปุ่นก็คงจะรู้ข่าวนี้เหมือนกัน แต่สงสัยว่า ถ้าเขาจะรู้ได้ทางใด หรือเขามีเครื่องมือสื่อสารที่เหนือชั้นกว่าเรา ก็ได้แต่คิดไปแค่นั้นเอง

ชีบา...จารบุรุษ

ด้านหน้าของที่ทำการไปรษณีย์ฯ ถนนละฟ้าถนน ซึ่งมีพื้นที่แคบๆ ติดกับฝั่งแม่น้ำ สมัยนั้นเป็นร้านขายกาแฟของชาวจีน ใคร ๆ เรียกเขาว่า โกยิว เพราะตัวแกสูงโย่งร้านโกยิวมีลักษณะคล้ายป้อมยามตำรวจ แต่ใหญ่โตและกว้างขวางกว่า เป็นร้านที่ไม่มีประตูหน้าต่างติดตั้งถาวร ฝาทั้งสี่ด้านเป็นฝาที่สามารถเปิดปิดได้โดยตลอด โดยใช้ไม้กระดานเป็นแผ่น ๆ สอดเข้า

ในเรื่องซึ่งทำให้รับแผ่นกระดาษ ทั้งข้างบนและข้างล่าง เปิดปิดได้สะดวก แต่ไม่ปลอดภัย กึ่งกลางร่องข้างล่างทั้งสี่ด้าน ต้องตัดไม้ที่ทำกรอบร่องด้านนอกออกขนาดกว้างกว่าหน้ากว้างของแผ่นกระดาษแผ่นหนึ่งสักเล็กน้อย เพื่อเป็นช่องสอดแผ่นกระดาษเข้าร่องเวลาเปิดปิด กรอบของร่องที่ตัดออกมาก็ใช้เป็นสลักกันแผ่นกระดาษเมื่อเวลาปิดกระดาษเป็นฝาหมดแล้ว เวลาจะเปิดฝา ก็ดึงสลักออกก่อน แล้วดึงกระดาษแผ่นตรงช่องสลักออกเป็นแผ่นแรก จากนั้นแผ่นอื่น ๆ ก็จะถูกดึงออกมาจากช่องนั้นทั้งหมด

ร้านดังกล่าวปลูกสร้างขึ้นสำหรับขายกาแฟโดยเฉพาะ โดยโกยวเข้าที่จากเทศบาล เปิดขายตั้งแต่เช้าถึงเย็น ปิดร้านแล้วก็กลับบ้าน ข้าวของในร้านก็ไม่มีอะไรนอกจากโต๊ะเก้าอี้ อุปกรณ์การชงกาแฟและถ้วยกาแฟเท่านั้น จึงไม่น่าเป็นห่วงในเรื่องจะมีผู้ลักขโมย

แต่ในเช้าวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ร้านกาแฟร้านนี้ไม่ได้เปิดเจ้าของร้านคงหลบหนีภัยไปซ่อนตัวอยู่ที่หนึ่งที่ได้เป็นแน่

และสิ่งที่ใครไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นที่ร้านนี้เอง

ภายหลังรับทราบคำสั่งจากรัฐบาลแล้ว ทุกคนก็อยู่ในอาการสงบ แต่ใจนั้นกระวนกระวายอยากจะรู้ข่าวคืบหน้าต่อไปว่ารัฐบาลจะสั่งการอย่างไรต่อไปอีก

ขณะที่ทุกคนกำลังรอฟังคำสั่งขั้นต่อไปนั้น ปรากฏว่าฝาด้านหนึ่งของร้านถูกเปิดออกกว้างพอสมควร พวกเราทุกคนเพิ่งสาย

ตาไปที่นั่นด้วยความประหลาดใจ โกยวหรือ...หรือใครกันหนอ

เพียงครู่เดียวที่เราคิด ก็ปรากฏร่างหนึ่งแผ่นแผลี้ออกมาจากข้างในร้าน ร่างนั้นอยู่ในชุดเครื่องเบบทหารญี่ปุ่น ในมือถือกันธง ๒ คันซึ่งติดผืนธงไว้เรียบร้อยแล้ว ธงหนึ่งเป็นธงชาติญี่ปุ่น อีกธงหนึ่งเป็นผืนผ้าขาวธรรมดา.. ธงขาว...ธงขอมแท้

เขาจับคันธงคันละมือ ชูมือขึ้นเหนือศีรษะ แล้วออกวิ่งจากร้านตรงมาที่เชิงสะพาน ซึ่งมีระยะทางเพียง ๑๔-๑๕ ก้าวเท่านั้น

เมื่อร่างเขาปรากฏเด่นชัด พวกเราก็จำเขาได้ เขาคือซึบา คนญี่ปุ่นที่มาเปิดร้านขายถ้วยชามอยู่ที่ถนนปิตตานีภิรมย์ นับเป็นเวลาหลายปีแล้ว

เมื่อซึบาวิ่งขึ้นสะพาน ก็มีเสียงตะโกนออกมาจากพวกเราที่อยู่ตามแนวกำแพงเรือนจำว่า อย่ายิง...อย่ายิง เข้าใจว่า คงมีใครเจ็บแค้นเจ้าญี่ปุ่นผู้นี้ขึ้นมา และคิดจะสังหาร จึงถูกห้ามปรามไว้ ปล่อยให้เขาวิ่งผ่านไปสมทบกับพวกเขาได้โดยปลอดภัย

เกี่ยวกับซึบานี้ ผมเก็บมาคิดภายหลังว่า ถ้าซึบาถูกยิงตายในตอนนั้น เหตุการณ์บ้านเมืองคงจะผันแปรไปในทางเลวร้ายยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน เพราะมารู้ภายหลังว่าซึบา คือ ร.ท.ซึบา แห่งกองทัพญี่ปุ่นที่ถูกส่งตัวมาทำจารกรรมในปิตตานีเป็นเวลาหลายปี ก่อนที่ญี่ปุ่นจะเปิดฉากบุก

พลุดิการณ์ของजारบรูษ

ซึบาเข้ามาอยู่ในปิตตานีก่อนหน้าญี่ปุ่นบุกประมาณ ๓-๔ ปี โดย

เปิดร้านขายถ้วยชาม เครื่องแก้ว ขางรถยนต์ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอยู่ที่ถนนปิตตานีภิรมย์ฟากริมฝั่งแม่น้ำ เขามีชื่อว่าซึบา หรือชื่ออื่นใด ไม่อาจจะทราบได้ แต่ทุกคนจะเรียกเขาว่าซึบาตามชื่อร้านของเขา เขาเป็นคนร่างสันทัดไม่เตี้ยม่อค้อเหมือนคนญี่ปุ่นในสมัยนั้น นิสัยค่อนข้างขรึม ขี้มขาก แวแฉกร้าวไม่ค่อยพูดจา แต่ถ้าพูดก็ค่อนข้างเสียงดังและกระด้าง ลักษณะเหมือนคนหยิ่งจองหอง วัยของเขาประมาณ ๓๐-๓๕ ปี

หลังจากซึบาเปิดร้านได้ไม่นาน ก็มีญี่ปุ่นอีกคนหนึ่งมาเปิดร้านขายของประเภทเดียวกันกับซึบา ตั้งร้านอยู่ที่ถนนปรีดา ไม่ห่างไกลเท่าไรกับร้านซึบา ร้านใหม่นี้มีชื่อว่า นานเซ็นไซโก ก็ไม่ทราบเช่นกันว่า เจ้าของร้านชื่ออะไร ต้องอาศัยเรียกชื่อร้านเป็นชื่อเจ้าของ บางคนจำชื่อร้านไม่ได้ เพราะชื่อยาวและไม่ใช้ภาษาไทย ก็เลยเรียกว่าร้านญี่ปุ่นถนนปรีดา แลนี้ก็เป็นที่เข้าใจกัน เพราะถนนสายนั้นมีร้านญี่ปุ่นอยู่เพียงร้านเดียวเท่านั้น

เจ้าของร้านนานเซ็นไซโก เป็นชายวัยเดียวกับซึบา รูปร่างค่อนข้างผอมบางกว่าซึบาเล็กน้อยสูงต่ำไล่เลี่ยกัน สวมแว่นตาสีขาวเป็นประจำ เข้าใจว่าสายตาคงสั้น นิสัยค่อนข้างสุภาพ ขี้มขำแจ่มใสพอสมควร

การจำหน่ายสินค้าของร้านทั้งสองนี้ ส่วนมากเป็นหน้าที่ของเด็กหนุ่มไทยพุทธและไทยมุสลิมที่เขาว่าจ้างมาประจำร้าน เขาพูดไทยได้น้อยมากและไม่ค่อยอยู่ติดร้าน มักออกจากร้านไปไหนต่อ

ไหนเสมอ ๆ บ่อยครั้งที่ทราบว่า เขาขึ้นกรุงเทพฯ ขึ้นไปแต่ละครั้ง เป็นเวลาหลาย ๆ วันจึงจะกลับ การใช้ชีวิตประจำวันนอกบ้านอย่างหนึ่งของบุคคลทั้งสอง ที่แทบจะกล่าวได้ว่าขาดเสียมิได้ก็คือ การขับ จักรยานไปในที่ต่าง ๆ ของตัวเมืองในเวลาเย็น ๆ ในลักษณะของการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ และสถานที่ที่เขาชอบไปบ่อย ๆ ก็คือ ชายทะเลบริเวณปากน้ำ

นี่คือพฤติกรรมของชีบาและ นายเซ็นไซโก สองจารจรบุรุษที่อยู่ใน คราบน้ำกธุรกิจการค้าเจ้าสำราญ

กล่าวกันว่า จากคำบอกเล่า ของชาวบ้านแถบชายทะเลผู้เห็น เหตุการณ์ก่อนที่พญู๋ปุ่นขึ้นฝั่ง เขา บอกว่าเขาได้เห็นแสงไฟฉายแวบ ๆ วน ๆ จากชายฝั่ง ฉายลำแสงไปในทะเล และทางทะเลก็มีแสงไฟ ฉายแวบ ๆ วน ๆ ในลักษณะ เดียวกัน ครั้นสิ้นแสงไฟทั้งคู่แล้ว ไม่นานพญู๋ปุ่นก็ยกพลขึ้นบก เขาก็รีบ ไปแจ้งตำรวจ จึงได้เกิดการปะทะ ต่อสู้กันขึ้น....นี่คือจุดเริ่มแรก

จากคำบอกเล่ากล่าวขานกัน ก็พอจะมองพฤติกรรมได้ทะลุปรุ โปร่งว่า แสงไฟที่แวบ ๆ วน ๆ นั้น ก็คือสัญญาณไฟ ที่ติดต่อกันระหว่าง ฝ่ายจารจรกับฝ่ายที่เตรียมยกพล ขึ้นบก รูปการณ์บอกได้ว่า ท้าพญู๋ปุ่นมาถึกับเรือรบ จอดลอยลำอยู่ กลางทะเลลึก แล้วใช้เรือลำเลียง พลนำกองกำลังเข้าสู่ฝั่ง

ใครเป็นผู้ส่งสัญญาณไฟจาก ฝั่ง ถึงมิใช่ชีบากับนายเซ็นไซโก ความจริงพญู๋ปุ่นที่อาศัยอยู่ใน ตัวเมืองปัตตานี นอกจากชีบากับ

นายเซ็นไซโกแล้ว ยังมีหมอบอสโมรี ซึ่งเป็นหมอบิ่น กับหมอบอสโมรี เป็นหมอบยาและผ้าตัด หมอบทั้งสอง นี้อยู่ในเมืองปัตตานีมาร่วม ๑๐ ปี หรืออาจจะมากกว่านั้นก็ว่าได้ ซึ่งผมไม่ทราบชัด เพราะผมเห็น และรู้จักเขาตั้งแต่ผมยังเป็นเด็ก ๆ ทั้งคู่อายุอยู่ในวัยกลางคน ก่อนชรา แล้ว คงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ทำจารจรครั้งนี้ เพราะเท่าที่ สังเกต เขาไม่ค่อยมีความสัมพันธ์ กับชีบาและนายเซ็นไซโก...นี่เป็น เพียงการสังเกตและสันนิษฐานของ ผม

หลังจากจบการศึกษาแล้ว ผมไม่ได้ไปศึกษาต่อที่ไหน คงอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ที่อำเภอยะรัง ไม่ค่อยมีโอกาสตระเวนไปตามที่ต่าง ๆ ในตัวเมืองปัตตานีเหมือน ตอนเป็นนักเรียน มาทราบภายหลังว่าหมอบทั้งสองได้เดินทางกลับบ้านเกิดเมืองนอนในประเทศญี่ปุ่น แล้ว ส่วนชีบากับนายเซ็นไซโกนั้น ปิดร้านขายไปตั้งแต่กองทัพพญู๋ปุ่น ได้เดินทัพออกจากปัตตานีไปหมด แล้ว ก็คงไปพร้อมกับกองทัพของเขา

เก็บศพ

คำสั่งจากรัฐบาลมาอีกครั้ง คำสั่งให้พวกเรายุติการต่อต้าน และขัดขวางอย่างสิ้นเชิง และให้ตั้ง อยู่ในความสงบ ในขณะที่รัฐบาล กำลังอยู่ในขั้นเจรจากับพญู๋ปุ่น

เป็นการยุติสงครามที่ไทยตก อยู่ใน "ภาวะจำยอม" และเราจะอยู่ กันอย่างไร ในเมื่อทหารพญู๋ปุ่นยัง ยืนหยัดอยู่บนผืนแผ่นดินของเขา

..ผมก็ได้แต่คิด

จากคำสั่งของรัฐบาล พวกเขา ก็ถอนกำลังกันหมด ส่งปืนกลับเข้า ราวปืนที่สถานีตำรวจ จากนั้นก็มีการสำรวจผู้ที่เสียชีวิตฝ่ายเรา

สะพานเดชาบุชิตซึ่งเป็นจุด ห่วงเหนของพวกเรา และเป็นจุด ต้องการของญี่ปุ่นในช่วงการต่อสู้ นั้นบัดนี้ไม่มีความสำคัญแต่ประการ ใดแล้ว หน่วยค้นหาศพผู้เสียชีวิต ได้ข้ามสะพานไปยังฝั่งตรงกันข้าม ซึ่งเป็นฝั่งที่ญี่ปุ่นยึดครอง หลังจากที่เราล่าถอยมาตั้งมั่นอยู่อีก ฝั่งหนึ่ง

ผมสลัดเครื่องแบบออก ผ่าก วัที่ข้านักของสูงชัน ซึ่งอยู่ใน บริเวณที่ทำการไปรษณีย์ฯ นั้นเอง บีมเสื้อของท่านมาสวมแทน แล้ว ออกไปยื่นสังเกตการณ์อยู่ใกล้ ๆ เจริงสะพาน

ไม่นานนัก หน่วยค้นหาศพ ก็เห็นเกวียนบรรทุกศพข้ามสะพาน มา พวกเราต่างครุ่นเข้าไปที่เกวียน นั้น ผมก็ถือโอกาสเข้าไปด้วย

๓ ศพที่วางนอนเรียงกัน ภายในเกวียน เป็นศพตำรวจ ๒ ศพ พวชนทหาร ๑ ศพ

ศพพวชนทหาร คือ ศพ บุญช่วย เพชรแลบ เพื่อนร่วมชั้น ผมเอง เขาได้สละชีพเพื่อชาติอย่าง สมศักดิ์ศรี กระสุนทะลุวงเข้าได้ เครื่องหมายหน้าหมวกที่มีข้อความ ว่า "รักษาติ ยิงชีพ" เจาหน้าผาก เขาพอดี เส้นผมปอยหนึ่งจากหน้า ผากยังติดอยู่กับเลือดและมันสมอง ที่แห้งกระกรังติดอยู่ภายในหมวก ศพตำรวจศพหนึ่งคือ แพน สุวรรณ

(อ่านต่อหน้า ๑๕๕)